

Utredning om hur förskolan kan anpassas – kapacitetsplanering

Innehållsförteckning

Utredning om hur förskolan kan anpassas – kapacitetsplanering	1
Innehållsförteckning	2
Inledning och bakgrund	3
Demografiutveckling och kapacitetsberäkningar	3
Befolkningsprognos	3
Inskrivna barn i förskolan i förhållande till riket	4
Metod	4
Rörelse mellan områden	5
Beläggning över året	5
Prognos	7
Förslag till förändring	7
Beskrivning av förslag	7
Motivering av förslaget	8
Metod och process	8
Befolkning	8
Tillgänglighet/Leverans	8
Integration	8
Geografisk tillgänglighet	9
Kvalitet	9
Medarbetare	9
Arbetsmiljö	9
Antalet årsanställda	9
Kompetensförsörjning	9
Ekonomi	9
Lokalförändringar	9
Investeringar	9
Konsekvensmatris – avveckling av moduler på Hamregårds förskola	10
Konsekvensmatris –Nattis	11
Konsekvensmatris – avveckling av platser på Granbergsområdet	12
Konsekvensmatris – avveckling av Nyhedsbackens förskola	13
Konsekvenser för andra verksamheter	15
Framtida förutsättningar	15
Miljö	15
Sammanfattning	15
Förslag till beslut	15

Inledning och bakgrund

Inom den kommunala organisationen ansvarar barn- och utbildningsnämnden blanda annat för förskola och pedagogisk omsorg.

Barn- och utbildningsnämndens viktigaste ansvar är att säkerställa att antalet platser i förskola möter upp behovet. Alla barn ska få plats i förskola.

Befolkningsprognos visar på en sämre befolkningsutveckling än tidigare år. Då nämndens resurstilldelning i hög grad styrs av befolkningsutvecklingen har den förändrade prognosen påtagliga ekonomiska konsekvenser.

Barn- och utbildningsnämnden beslutade 2023-05-09, § 65

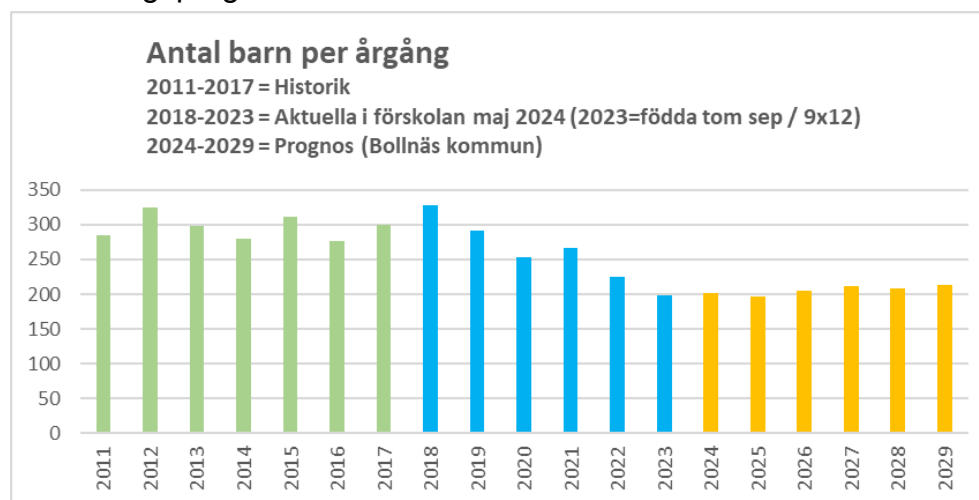
- att lågriskavdelningen på Björktjärna avvecklas hösten 2023,
- att Nattis på Granberg flyttar till Hedhamre förskola hösten 2023,
- att Hedhamre förskola avvecklas hösten 2023,
- att Örsängets förskola avvecklas hösten 2023, samt
- att förvaltningschef ansvarar för att utreda hur förskoleverksamheten kan anpassas och utvecklas utifrån rådande förutsättningar.

Denna utredning redovisar det uppdrag förvaltningschefen fick i anslutning till ovan beslut.

Demografiutveckling och kapacitetsberäkningar

Statistik, demografiutvecklingen från kapacitetsberäkningen.

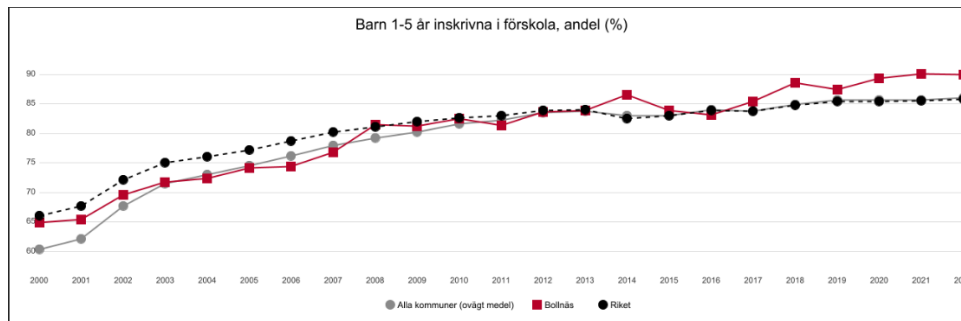
Befolkningsprognos

Omsätts detta i behov av antal förskoleplatser innebär det en minskning med ca 200 platser under åren 2024 till och med 2026.

Inskrivna barn i förskolan i förhållande till riket

Nedanstående tabell visar totalt antal barn 1–5 år inskrivna i förskola i Bollnäs kommun, oavsett regi, jämfört med riket och baserat på en punktmätning som görs den 15 oktober varje år. De senaste åren har kommunen haft fler inskrivna än riket och vid senaste mätningen från 2022 har Bollnäs kommun 90,0% inskrivna barn jämfört med rikets 86,1%

Metod

Bollnäs kommuns befolkningsprognos har använts som beräkning för att bedöma efterfrågan av förskoleplatser. Som jämförelse har beräkning även gjorts på historiska födelsetal ackumulerat på tre respektive sex år. Fördelning av de prognostiserade barnen på respektive område har gjorts på ett medelvärde på folkbokförda barn per område de senaste 13 åren.

Efterfrågan är generellt lägre för de yngsta barnen och högre för de äldsta barnen. I beräkningarna har hänsyn tagits till det senaste årets andel av placerade barn per årskull i maj månad. Behoven av förskoleplatser som räknats fram avser maj månad. Det är den månad som beläggningen är som störst, se *Beläggning över året*.

I beräkning av framtida behov på respektive område har hänsyn tagits till redan placerade barn och utifrån folkbokförda barn som inte har någon placering (födda ej placerade och prognos) på respektive område. Som jämförelse har beräkning gjorts med hänsyn tagits till vilken förskola som de placerade barnen valt, se *Rörelse mellan områden*

Rörelse mellan områden

Kolumnen placerade visar hur barn är placerade på respektive område per 2023-10-01.

Kolumnen folkbokförda visar var alla placerade barn är folkbokförda. Andel i % anger hur rörligheten (valen) är bland områdena.

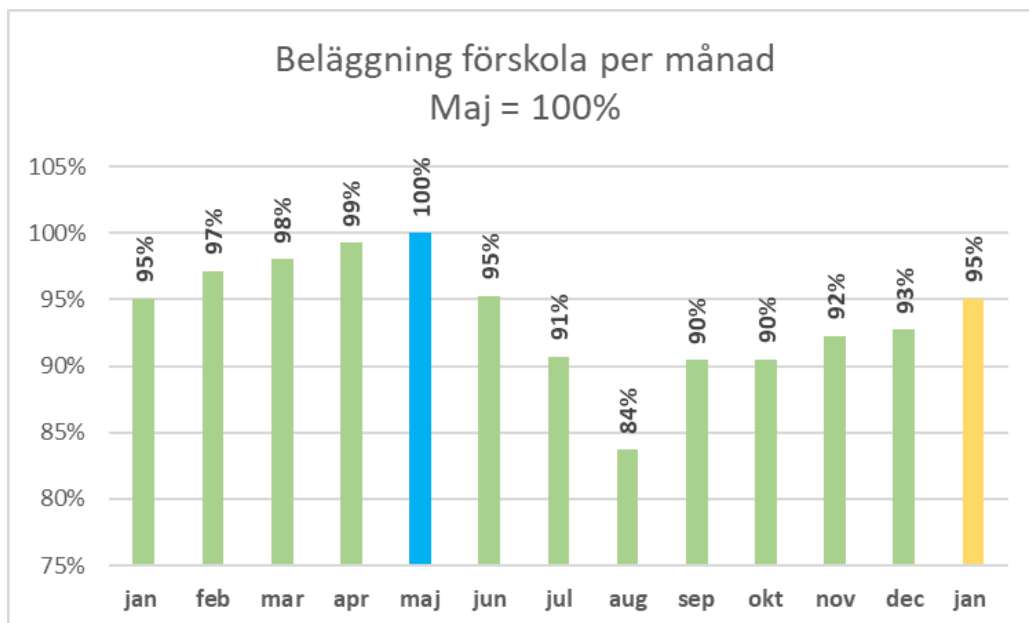
Placerade barn 2023-10-01				
Område	Placerade barn	Folkbokförda barn	Andel placerade av folkbokförda	diff antal netto
Ren	193	161	120%	32
Hamre	294	358	82%	-64
Björktjära	146	127	115%	19
Granberg	131	106	124%	25
Arbrå	137	129	106%	8
Vallsta	69	78	88%	-9
Kilafors	85	95	89%	-10
Rengsjö	64	69	93%	-5
Söräng	54	56	96%	-2
Västansjö	46	49	94%	-3
Segersta	18	17	106%	1
Växsjö	34	26	131%	8
Alla	1271	1271	100%	0

Tabellen ovan visar att val av förskola inte alltid sker utifrån närhetsprincipen. Valet sker utifrån olika grunder och det går inte enbart att dra slutsats av statistik utan kräver kunskap om varje barngrupp. Däremot behöver styrningen i förhållande till valfriheten tydliggöras utifrån bemanning och barngruppernas storlek samt framtida planering av verksamhetens behov.

Beläggning över året

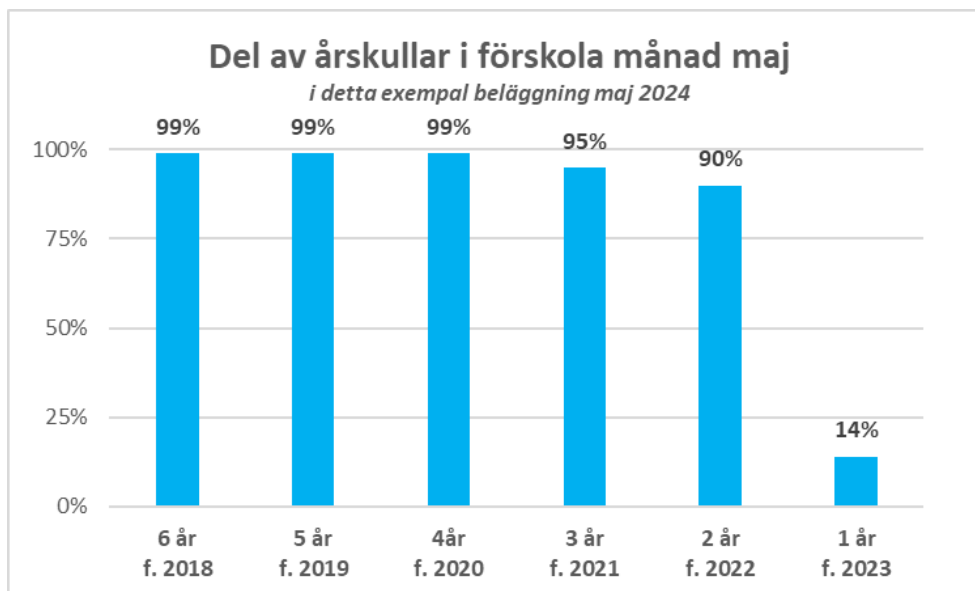
Inom förskolan varierar behovet av förskoleplatser över året. Den varierande beläggningen beror på att årskullen som slutar förskolan och börjar i grundskolan samtidigt under våren/sommaren medan det fylls på med nya barn under hela året.

Nedan finns tabell som visar variationen över ett kalenderår. I maj månad är beläggningen som högst och övriga månader jämförs med den. Underlaget för beräkning av variationen är ett genomsnitt över perioden juni 2020 till maj 2023.

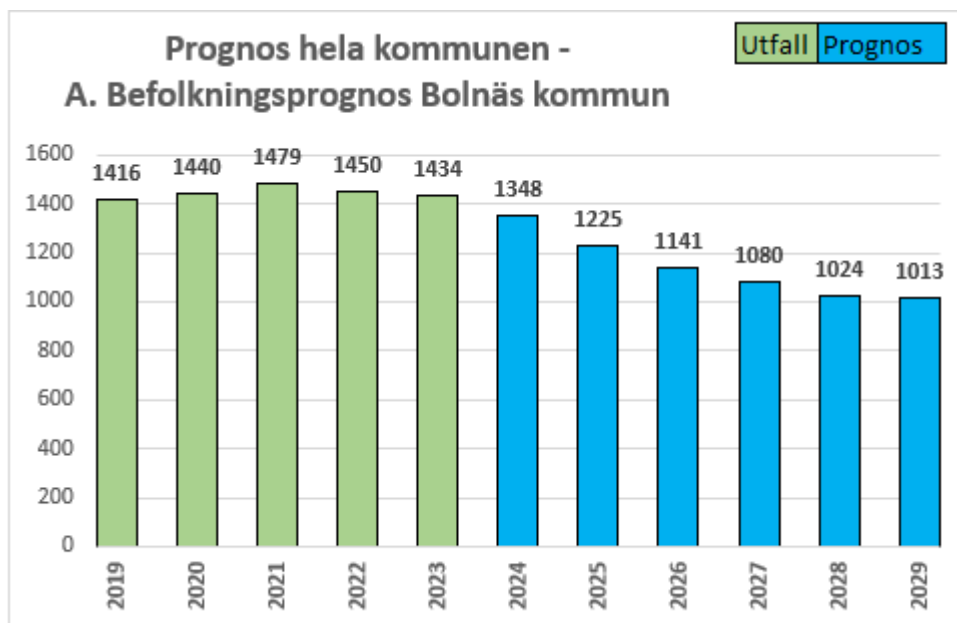
I kapacitetsberäkningarna, som visar antalet barn i förskola per maj månad, har hänsyn tagits till senaste årets del av placerade barn per årskull i maj månad.

Utifrån dessa variationer behöver verksamheten ha ett flexibelt utrymme.

Prognos

Tabellerna nedan visar utfall på placerade barn i samtliga förskolor i kommunen under åren 2019–2023. Utfall och prognos är beräknad på maj månad då beläggningen är som störst, se tabell *Beläggning förskola per månad*. Prognosen för åren 2024–2029 är beräknad utifrån tabellen *Del av årskullar i förskola maj månad*. Prognoser enligt de olika beräkningsmodellerna

Plac maj år	Födda	Placerade+folkbokförda (del)		Placerade+folkbokförda (del)		Placerade+folkbokförda (del)		Placerade+folkbokförda (del)	
		Placerade+folkbokförda (del)	Placerade+folkbokförda (del) x historiska val	Placerade+folkbokförda (del)	Placerade+folkbokförda (del) x historiska val	Placerade+folkbokförda (del)	Placerade+folkbokförda (del) x historiska val	Placerade+folkbokförda (del)	Placerade+folkbokförda (del) x historiska val
		Alla		Tätort		Landsbygd			
2023	2017-2022	1434		873		561			
2024	2018-2023	1348	1348	802	805	546	543		
2025	2019-2024	1225	1225	717	718	508	507		
2026	2020-2025	1141	1141	653	660	488	481		
2027	2021-2026	1080	1080	628	636	452	444		
2028	2022-2027	1024	1024	590	600	434	424		
2029	2023-2028	1013	1013	582	596	431	417		

Störst förändring sker i tätbygd under 2024-2026. Framåt kan även strukturen i glesbygd behöva ses över beroende på utvecklingen.

Förslag till förändring

Beskrivning av förslag

Anpassningen av förskolans verksamhet utifrån den demografiska förändringen föreslås att ske i flera steg from hösten 2024 till och med 2026.

1. Avveckling av Hamregårds moduler, 42 platser vid halvårsskiftet 2024.
2. Avveckling av cirka 50 platser på Granbergsområdet vid halvårsskiftet 2025.
3. Avveckling av Nyhedsbacken, 42 platser vid halvårsskiftet 2026.
4. Vid behov avveckling av modulen på Björktjära vid halvårsskiftet 2026.

Vidare föreslås att justera beslutet gällande att Nattis på Granberg flyttar till Hedhamre förskola hösten 2023 (BUN 2023-05-09, §65).

Genomförandet är fördröjt på grund av överklagan till förvaltningsrätten. I arbetet med den mer långsiktiga anpassningen har bedömningen gjorts att det är mer effektivt att flytta till Hobergets förskola.

Motivering av förslaget

- Avveckling av moduler på Hamregård motiveras av att lokalerna är kostsamma att hyra, samt att det blir en mindre påverkan på verksamheten då grunden av förskolan med fyra avdelningar finns kvar.
- Avveckling av ca 50 platser på Granbergsområdet motiveras av att en komprimering av områdets tre verksamheter behöver göras utifrån att barnantalet sjunker.
- Avveckling av Nyhedsbacken motiveras av att området har två nybyggda förskolor som är anpassade för förskoleverksamhet. När barnantalet sjunker så bör dessa två lokaler användas i första hand.

Motiveringar av flytten av Nattis till från Granberg till Hamreområdet kvarstår sedan beslutat i maj:

- Ökar tillgängligheten – fler kan enklare tas sig dit
- Verksamheten är idag trångbodd med begränsade sängplatser

Den bedömning som tillkommit är flytt av Nattis till Hobergets förskola som motiveras av att förskolan är nybyggd och med kommande barnprognoser kommer den inte att fyllas. Därför ses det mer kostnadseffektivt att använda den lokalen i stället för att hyra och anpassa Hedhamre förskolas lokaler.

Metod och process

En kapacitetsberäkning är framtagen av utbildningskontoret i samarbete med teknisk-, service- och fritidsförvaltningen. Analysarbetet är genomfört tillsammans med förskolans rektorer, kontinuerlig dialog i förvaltningsledningen och med fackliga parter.

Befolkning

Tillgänglighet/Leverans

Föreslagna åtgärder påverkar inte tillgängligheten till förskola i området. Samtliga har andra närliggande förskolor.

Integration

I och med att Nattis flyttar till Hamreområdet förutspås en högre andel svensktalande barn komma till Hamreområdet. Ett mer tillgängligt och

utökat Nattis innebär även att fler boende på Hamreområdet för möjlighet att komma ut i arbete.

Geografisk tillgänglighet

Nattis blir mer tillgängligt och får en närhet till resecentrum. Övriga förslag förändrar inte den geografiska tillgängligheten då varje område fortfarande har kvar förskolor.

Kvalitet

Omställningen kräver en stor arbetsinsats av berörda rektorer. Ett gediget förarbete, genomförande och efterarbete krävs vid genomförande av en verksamhetsförändring i den här omfattningen. Men en välgrundad planering tillsammans med fack, företagshälsa och HR så ska rådande kvalité bibehållas.

Medarbetare

Arbetsmiljö

En viss övertalighet förväntas. HR har påbörjat ett arbete med bland annat en inventering av kommande pensionsavgångar. Flera arbetslag blir påverkade av förändringen då de kommer att få byta arbetsplats.

Antalet årsanställda

I nuläget är det inte klart hur många anställda som blir påverkade. Ett samarbete mellan ansvariga rektorer och HR i samband med att beslut ska verkställas.

Kompetensförsörjning

Bollnäs kommunala förskolor har en stor andel utbildad personal och kommer inte ha några behov att rekrytera under det närmaste året/åren.

Ekonomi

Se konsekvensmatris per föreslagen åtgärd.

Lokalförändringar

Förändringen innebär minskade lokaler i och med att förskolor avvecklas.

Investeringar

Ringa investeringar av lokalanpassningar på Hobergets förskola. Eventuella investeringar kommer att behövas på Granbergsområdet beroende på vilken förskola som avvecklas 2025, utreds under 2024.

Konsekvensmatris – avveckling av moduler på Hamregårds förskola

KONSEKVENSBESKRIVNING <i>Ambitionsanpassningar</i>		PRODUKTIONSPERSPEKTIV			SAMHÄLLSPERSPEKTIV			
		EKONOMI (ange uppskattat belopp)	PERSONAL	VERKSAMHET	MÅL 1 <i>EKOLOGISK HÅLLBARHET</i>	MÅL 2 <i>SOCIAL HÅLLBARHET</i>	MÅL 3 <i>EKONOMISK HÅLLBARHET</i>	Barnkonventionen
Nr 1	ÅTGÄRDSFÖRSLAG							
	Avveckling av moduler på Hamregårds förskola	498 000kr/år hyra 81 000kr/år drift 203 000kr/år underhåll	Sex anställda	Förskola i stadsdelen Gärdet. Förskolan består av fyra avdelningar plus två moduler med en avdelning i vardera.		Färre arbetstillfälle.	Verksamheten anpassas efter det sjunkande barnantalet.	Hänsyn till berörda barns bästa tas vid förändring av verksamheten.
	ANALYS	<p>Sammanfattning</p> <p>Moduler är kostsamma att hyra. Avveckling av dessa kan göras utan större påverkan för barn och personal.</p> <p>Konsekvens av denna anpassning är minskad lokalkostnad utan större påverkan på förskolans verksamhet.</p> <p>Hamregårds förskola består av sex avdelningar. Till våren beräknas förskolan ha behov av fyra avdelningar. Utifrån förvaltningens utredning under hösten 2023 kan modulerna på Hamregård avvecklas. Hyreskostnaderna för modulerna är idag 498 000kr/år.</p> <p>Mediakostnader (värme, vatten, el) uppskattas till 81 000kr/år och lokalvård- och vaktmästeri uppskattas till 203 000kr/år. Uppsägningstiden för modulerna är sex månader och en avetableringskostnad tillkommer om ca 85 000kr.</p> <p>Total kostnadsminskning om modulerna på Hamregård avvecklas är 697 000kr/år.</p>						

Konsekvensmatris –Nattis

KONSEKVENSBESKRIVNING <i>Ambitionsanpassningar</i>		PRODUKTIONSPERSPEKTIV			SAMHÄLLSPERSPEKTIV			
		EKONOMI (ange uppskattat belopp)	PERSONAL	VERKSAMHET	MÅL 1 <i>EKOLOGISK HÅLLBARHET</i>	MÅL 2 <i>SOCIAL HÅLLBARHET</i>	MÅL 3 <i>EKONOMISK HÅLLBARHET</i>	Barnkonventionen
Nr 2	ÅTGÄRDSFÖRSLAG							
	Flytt av Nattis till Hobergets förskola	Hyra, drift och underhåll Hedhamre 570 000 kr. Hyra, drift och underhåll nuvarande Nattis	Ökat behov	Ändamålsenliga lokaler.		En mer central placering innebär en högre tillgänglighet. Ökad platskapacitet möjliggör för fler vårdnadshavare att arbeta. Integration då barn från andra områden flyttas till Hamreområdet.	Mer ekonomiskt fördelaktigt att investera i vår egen lokal och att fylla en nybyggd förskola som annars får tomma avdelningar	Hänsyn till varje barns behov tas vid en eventuell flytt till en annan verksamhet.
	ANALYS En flytt till Hoberget innebär större möjlighet för vårdnadshavare att komma ut i arbete.	Sammanfattning Att flytta Nattis till Hoberget innebär en högre tillgänglighet och en lägre investeringskostnad än förslaget att flytta till Hedhamre.						

Konsekvensmatris – avveckling av platser på Granbergsområdet

KONSEKVENSBESKRIVNING <i>Ambitionsanpassningar</i>		PRODUKTIONSPERSPEKTIV			SAMHÄLLSPERSPEKTIV			
		EKONOMI (ange uppskattat belopp)	PERSONAL	VERKSAMHET	MÅL 1 <i>EKOLOGISK HÅLLBARHET</i>	MÅL 2 <i>SOCIAL HÅLLBARHET</i>	MÅL 3 <i>EKONOMISK HÅLLBARHET</i>	Barnkonventionen
Nr 3	ÅTGÄRDSFÖRSLAG							
	Avveckling av 50 förskoleplatser på Granbergsområdet	Beror på vilken verksamhet som ska avvecklas.	Övertalighet av barnskötare och förskollärare.			Resurser används till personal i stället för lokaler, vilket gynnar barnen.	En komprimering och anpassning av verksamhet, vid sjunkande barnantal, ger en god ekonomisk hushållning.	Hänsyn till varje barns behov tas vid en eventuell flytt till en annan verksamhet.
	ANALYS Tillgång till förskola för boende på området kommer inte att försämrans.	Sammanfattning Anpassning av lokaler efter sjunkande barnantal. Tillgång till annan förskoleverksamhet finns inom närområdet oavsett vilken verksamhet som avvecklas.						

Konsekvensmatris – avveckling av Nyhedsbackens förskola

KONSEKVENSBESKRIVNING <i>Ambitionsanpassningar</i>		PRODUKTIONSPERSPEKTIV			SAMHÄLLSPERSPEKTIV			
		EKONOMI (ange uppskattat belopp)	PERSONAL	VERKSAMHET	MÅL 1 <i>EKOLOGISK HÅLLBARHET</i>	MÅL 2 <i>SOCIAL HÅLLBARHET</i>	MÅL 3 <i>EKONOMISK HÅLLBARHET</i>	Barnkonventionen
Nr 4	ÅTGÄRDSFÖRSLAG							
	Avveckling av Nyhedsbackens förskola	Hyra, drift och underhåll 464 000 kr.	Övertalighet av barnskötare och förskollärare.	Verksamheten komprimeras utifrån sjukande barnantal. Verksamheten samlas i nybyggda, ändamålsenliga och närliggande förskolor.		Resurser används till personal i stället för lokaler, vilket gynnar barnen.	En komprimering och anpassning av verksamhet, vid sjunkande barnantal, ger en god ekonomisk hushållning.	Hänsyn till varje barns behov tas vid en eventuell flytt till en annan verksamhet.
	ANALYS Tillgång till förskola för boende på området kommer inte att försämrans.	Sammanfattning Anpassning av lokaler efter sjunkande barnantal. Tillgång till annan förskoleverksamhet finns inom närområdet. Komprimering av verksamhet till ändamålsenliga och nybyggda lokaler.						

Verksamheten Nattis bedrivs idag i en fristående modul, på Klockargårdens förskola, som ägs av kommunen. Hyres- och mediakostnad (värme, vatten el) för Nattis på Klockargården är $58\ 000 + 6000 = 64\ 000$ kr/år. Lokalvård- och vaktmästerikostnad uppskattas till 93 000kr/år. En flytt av Nattis från Granberg innebär att modulen där Nattis är idag blir ledig och kan komma till användning om utökade ytor behövs för verksamheten anpassad grundskola och/eller grundskola, vilket är under utredning. Modulen kan annars avvecklas vilket innebär en total minskad kostnad om 157 000kr/år.

En flytt av Nattis till Hedhamres lokaler innebär att lokalerna behöver anpassas. Kostnaderna för dessa anpassningar var tidigare uppskattade till ca 500 000kr. Senare gav Bollnäs Bostäder, genom Ulf Linde, en uppskattning på att en anpassning och ombyggnation av Hedhamres lokaler skulle kosta ca 1 000 000 kr. Hyreskostnaden för lokalen är idag 343 000kr/år. Kostnader för lokalvård- och vaktmästeri uppskattas idag till 227 000kr/år. Om anpassningen ska genomföras höjs grundhyran med 60 000 - 80 000kr/år och ett nytt hyresavtal skrivs med Bollnäs Bostäder för 10-15 år. Lokalvård- och vaktmästeri beräknas vara samma.

Hedhamre förskola är avvecklad under hösten 2023 enligt beslut i BUN 2023-05-09 § 65 men någon anpassning av lokalerna för Nattis har inte påbörjats på grund av överklagan av beslutet. I dagsläget betalar vi därmed hyra för tomma lokaler.

Hobergets förskola består av åtta avdelningar. Till våren beräknas förskolan ha behov av sex avdelningar. Utifrån förvaltningens utredning under hösten 2023 kan Hobergets lokaler beräknas utnyttjas till fullo om Nattis verksamhet skulle flytta till Hobergets förskola.

En flytt av Nattis till Hobergets förskola innebär att lokalerna behöver anpassas. En kostnadsberäkning för anpassning av lokalerna utreds hos Teknik-, service och fritidsförvaltningen och uppskattas i dagsläget vara lägre än kostnaderna för anpassning av Hedhamres lokaler. Detta beror bland annat på att lokalerna redan har god ventilation. Hyres- och mediakostnad för Hobergets förskola är idag $3\ 568\ 000 + 111\ 000$ kr/år. Kostnader för lokalvård- och vaktmästeri uppskattas idag till 1 064 000 kr/år. Om anpassningen ska genomföras höjs grundhyran och nytt avtal skrivs. Då lokalerna är kommunens egna skrivs avtal för tre år i taget.

Om Nattis verksamhet flyttas till Hobergets förskola innebär det att lokalerna kan utnyttjas till full kapacitet och förvaltningen kan säga upp hyresavtalet för Hedhamre. Total kostnadsminskning för uppsägning av Hedhamre är då 570 000kr/år.

Om Nattis flyttar till Hedhamres lokaler så innebär det att Hobergets förskola inte kan fyllas upp till alla åtta avdelningar och två avdelningar behöver stängas.

Ingen kostnadsminskning gällande hyra bedöms möjlig men däremot skulle kostnader för lokalvård- och vaktmästeri minska med ca 266 000kr/år.

Utifrån beslut i Kommunstyrelsen 2023-10-12 § 212 angående Riktlinjer för intern och extern förhyrning av lokaler så säger riktlinjerna att "Vid anskaffning av verksamhetslokaler hänvisas de kommunala förvaltningarna till fastighetsenheten/ övergripande localsamordnaren. Den totalekonomiska bästa lösningen ska alltid eftersträvas. I första hand ska kommunens verksamheter använda lokaler som ägs av Bollnäs kommun. I andra hand lokaler som ägs av de kommunala bolagen." I samråd med övergripande

lokalsamordnare föreslår därför Barn- och utbildningsförvaltningen att beslut tagit i BUN 2023-05-09 § 65 ”

att Nattis på Granberg flyttar till Hedhamre förskola hösten 2023” upphävs att nytt beslut tas att Nattis på Granberg flyttar till Hobergets förskola våren 2024.

Om verksamheten flyttas till Hobergets lokaler kan syftet med att utöka platserna på Nattis fortfarande uppfyllas och förvaltningen kan gå ur Hedhamres lokaler med en total kostnadsminskning på 570 000 kr/år (exkl hyreshöjning för anpassning av Hobergets lokaler).

Total kostnadsminskning enligt förvaltningens förslag är 697 000 + 570 000 = 1 267 000kr.

Konsekvenser för andra verksamheter

Ett nära samarbete med Teknisk-service och fritidsförvaltningen är av stor vikt då minskningen av barn även påverkar kostenheten, Fastighetsgruppen samt intern service.

Framtida förutsättningar

Beskrivning av hur vilka för och nackdelar förslaget kan ha utifrån den framtida demografiska utvecklingen.

Fördelar med förslaget är att förskolans kapacitet anpassas efter det sjunkande barnantalet och blir därmed mer kostnadseffektiv. Nackdelen är att det är svårt att förutspå inflyttning samt antalet barn som kommer att födas.

Miljö

Ingen identifierad miljöpåverkan.

Sammanfattning

Utifrån att antalet förskolebarn minskar med ca 200 under 2024-2026 har en kartläggning gjorts hur förskolans verksamhet kan anpassas utifrån de förutsättningarna. Hänsyn har tagits till hur den demografiska förändringar slår på olika områden, förskolornas möjlighet till flexibilitet och lokalernas förutsättningar.

Framtagna förslag innebär att verksamheten kan bedrivas med bibehållen kvalitet och trygghet för barn och vårdnadshavare. I genomförandeplanen görs riskanalys på barns övergång. Samt kommunikation och dialog med berörda vårdnadshavare och medarbetare.

Förslag till beslut

Barn- och utbildningsnämndens arbetsutskott föreslår barn- och utbildningsnämnden besluta

att anpassa förskolan enligt utredningens plan av verksamheten för 2024-2026.

att återrapport sker terminsvis av hur genomförandet fortlöper.